СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 68. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 24. марта, 1925. VOL. XXXIII. No. 68. Jersey City, N. J., Tuesday, March 24, 1925. THREE CENT

Зруйновані торнадом околиці вертають до нормального життя.

ШИКАҐО, Илинойс, 21. марта.— Весь простір, захоплений страшним торнадом у минувшу середу, нині докінчував віддавати послідні прислуги жертвам торнада.

В богато случаях сі прислуги відбулися без священиків та парад; проста скриня з негибльованих дощок, збита на грубо, відчитанне евангелія, китичка цвітів, — от і все. Декуди похорони були великі, головно як ховано богато жертв у купі.

Рівночасно з тим лікарі ввихаються по звалищах; шукаючи за раненими, перевязуючи рани, лічучи простуджених. Відділи Червоного Хреста доносять їду, одіж.

З відбуттєм похоронів життя починає ставати щораз нормальнійше. Небезпека пошестий, як кажуть лікарі, вже проминула. Люди стали відбудовувати свої доми та господарські будинки.

В ратуванню навіженої торнадом околиці бере участь вся Америка. Навіть чужі краї стали збирати жертви на допомогу щоби в той спосіб задемонструвати своє співчуття Америці.

ФАТАЛЬНИЙ ВИБУХ У ФАБРИЦІ.

НЮ ОРЛІНС, 21. марта. — Підчас проб у робітні підприємства Малтовз Лабораторіс з новими виробами зі солоду та ячменю наступив страшний вибух, наслідком котрого згибло на місци 4 людий, а 5 віднесло тяжкі покалічення. Вибух був такий сильний, що властителя, котрий стояв при пробі, розірвав на кусні, а величезний котел викинуло з будинку на вулицю.

УРЯД МАЄ БУТИ ПОСЕРЕДНИКОМ У БУДІВЕЛЬНІМ СТРАЙКУ.

ВАШИНҐТОН, 21. марта. — Томас Віліємс, урядник федерального бюра праці, виїхав до Ню Йорку, щоби посередничити в страйку „пластерер"-ів, котрий здержує роботу на будівлях вартости яких 22 міліонів долярів.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС В КАНАДІ.

КВІБЕК, 21. марта. — Коло години 10. 24 мінути рано случилося в долині рік Св. Лаврентія та Сеґіне нове потрясение землі. Воно обняло той самий простір, що землетрус з дня 28. лютого. В богато місцях землетрус перервав у землі телефонічні дроти. Однак він не зробив поважної шкоди будинкам. Случаїв у людях теж не було.

ВЖЕ ПОЧИНАЄ КАНДИДУВАТИ НА ПРЕЗИДЕНТА В 1928 РОЦІ.

ВАШИНҐТОН, 21. марта. — Огайський сенатор Френк Вилис вибирається нині в дорогу по Злучених Державах, щоби виголосити ряд політичних промов. Приятелі його кажуть, що в той спосіб він збирається розголошувати свою кандидатуру на уряд президента Злучених Держав при виборах в 1928 році.

ХОЧЕ ВИСОКИХ НАДГОРОД ЗА ВБИТТЄ РОЗБИЙНИКІВ.

СПРИНҐФІЛД, Илинойс, 21. марта. — Стейтовий сенатор Кисинґер має внести в стейтовій леґіслятурі проект закона, який визначує сто тисяч долярів на надгороди для тих, що вбють розбишаків, нападаючих на банки. Заки кожде таке вбийство вбийник мавби дістати від держави тисячу долярів. На думку сенатора така надгорода помоглаби винищити банкові рабунки.

ДАЛИ ЛАЙСЕНС НА ЇЗДУ АВТОМ СЛІПОМУ.

ВАШИНҐТОН, 21. марта. — Бюро Ветеранів розвело слідство над небувалою справою. Як донесено сьому бюрови, один ветеран великої війни, котрий побирає від бюра пенсію, дістав від поліції лайсенс на автомобілевого шофера, хоча він сліпий на обоє очий.

РОЗЛАМ У КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ МЕКСИКА.

МЕКСИКО, 21. марта. — Розлам у римо-католицькій церкві Мексика шириться та доводить до великого завзяття межи партіями. Не минає дня, щоби одна партія напала на священиків або церкви другої та не спалила церкви або приходства.

ЗАХОДИ КОЛО ПОРОЗУМІННЯ МЕЖИ ЦЕРКВАМИ.

НЮ ЙОРК, 21. марта. — Щиби зближити до себе ріжні церкви, кілька віроісповідань почало на пробу обмінювати проповідниками в неділю. Сьогодня, приміром, епископальний епископ Менинг був „гостем" у трох церквах і одній жидівській синаґозі. В одній синаґозі навіть виголосив проповідь епископ протестантської реформованої церкви.

ЗАХОПИЛИ БУТЛЄҐЕРСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

Ню Йорк, 22. марта — Двох прогибіційних аґентів арештувало, коло входу до нюйорського порту корабель Роберт Кловрі, котрий віз на собі 3,000 скринок шкотської горівки. Корабель мав на собі 14 люда залоги, і тому арештовання корабля було получене з немалою небезпекою. Корабель має 532 тон містоти; він вславився колись, при закладанню каблів підморського телеграфу.

СМЕРТЬ У ПОЖАРІ.

Ню Йорк, 23. марта. — Підчас пожару мешкального дому при 47-ій вулиці в східній части Ню Йорку, що вибух нині рано, погибло в огни 5 осіб, а жертвами пожару впали дві матери зі своїми дітьми. Поліція підозріває злочинний підпал, бо пожар ширився з неприродною скорістю, відтинаючи утечу згроженим.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Ню Орлінс, Луизіяна, 22. марта. — Особовий поїзд зелізниці Садерн Пасифик переїхав серед мраки без задержання попри сиґнал наставлений на задержку і віхав коло місцевости Френклина в другий особовий поїзд, що їхав проти нього. Наслідком зударення погибло на місці 13 осіб. Велике число пасажирів та служби вийшло з зударенням з тяжкими ушкодженнями тіла, наслідком тих ушкодженя в шпитали померло вже три особи.

Причиною недоглядів сигналів була мрака, і тому машиніста тут винувати тяжко. Зате винувата зелізниця, котра не завела автоматичних гамульців, що здержують поїзди без огляду на роботу машиніста.

ЖЕРТВИ НАУКИ.

Болтимор, Меріленд, 22. марта. — В шпитали університету Джана Гапкинса оперовано нині знова дра Бетжера, одного з піонірів розвою лучів „екс." Се вже сімдесята його операція а кожда з них була викликана попареннями тіла лучами, з якими він робить наукові досліди. Сим разом утято йому палець, вже осьмий палець з ряду. Тепер учений остав з усего двома пальцями.

ПІСЛЯ ВИБУХУ В КОПАЛЬНИ

Фермонт, Вест Верджінія, 21. марта. — З копальні в котрій случився вибух ґазів послідного вівтірка, добуто досі 26 тіл. Докладні обрахунки показали, що в час вибуху в копални працювало 33 робітників.

Уряд все ще не покидає підозріння, що вибух міг бути наслідком підкиненої бомби. Нині арештовано вже четверту особу, яка мала стояти в звязку з бомбовим замахом. Є нам Чарз Провз, майнер.

СВЯТО НА БОГДАНІВЦІ БІЛЯ ЛЬВОВА.

Діло пише: Доказом до чого може довести жертвенність, сила волі й посвята громадянства, являється в останнім часі Богданівка біля Львова. Хто бачив перед кількома місяцями незабудовану площу придбану читальнею Просвіти на Богданівці від Екс. Митрополита мусів дня 14. грудня м. р. глядіти з подивом на доконану працю. Протягом не цілих пяти місяців виведено мури величавого будинку Народнього Дому, а провізорично побудовано невелику домівку для тимчасово приміщеня читальні Просвіти. В неділю дня 14. грудня м. р. відбулося свято посвячення тимчасової домівки читальні Просвіти на Богданівці, яке зібрало численних громадян Богданівки, Сигнівки і Левандівки та відпоручників українських орґанізацій міста Львова. Свято розпочалось торжественною Службою Божою в церковці на Богданівці,яка немогла помістити всіх присутних. Богослуженне відправляв о. пралат Пясецький в асисті о. Гаврилюка і о. Каштанюка. Повну патріотичного духа проповідь виголосив о. пралат Куницький. В часі богослуження співав місцевий хор під батутою Купецького а на конець богослуження відіграла орхестра українських зелізничників гим „Боже єдиний, великий". По Службі Божій удалась процесія з метою посвячення свіжо вичі нaво-вибудованої домівки читальні „Просвіти". Після посвячення голова Комітету будови Народнього Дому на Богданівці о. Гаврилюк по зворушаючій промові передав ключі ново-вибудованої домівки голові читальні Просвіти на Богданівці Петрові Сенюті. Промовляло чимало присутних. В часі свята вручено інж. федецькому почесну грамоту в признанню його заслуг і праці для будови „Народнього Дому" на Богданівці.

ЩО ТАКЕ „СИРДАР"?

„Сирдарами" звуть англійських намістників у Судані. Ця назва є перського походження. Етимольоґічне перське сирдар значить ‚той, що стоїть на чолі'. На Сході „Сирдар" являється титулом головного вожда армії в часі мира. В часах грецької війни за незалежність 1827 р. Турки звали сирдарем адмірала фльоти. В Єгипті з часів англійського там протекторату „сирдарами звалися й по нинішний день звуться начальні вожди армії хедева.

ГОЛОДІВКА В КОВЕЛЬСЬКІЙ ВЯЗНИЦІ.

Політичні вязні Ковельської вязниці М. Черняк і Е. Померанц другого лютого оголосили голодівку на знак протесту проти зволікання терміну звільнення їх, яке по словам підпрокуратора Бернасовського має наступити з причини невідкриття обтяжуючого матеріялу по залагодженню уєіх формальностей. Прийшло по заяві більше місяця. За час шестимісячного їх увязнення це вже третя з ряду голодівка цих вязнів.

М. Ф. ФРУНЗЕ.

Призначений на народнього комісаря військових та морських справ Союза советами соціялістичних республик Михайло В. Фрунзе, народився 1885 р. в ласти в Туркестані. Батько його з походження селянин, служив у Семиріччі, яко фельдмер; а мати була селянка. Фрунзе 1904 року скінчив ґімназію в м. Вірному і вступив до Петроградської політехніки. Вперше познайомився з революційними ідеями, як був іще в ґімназії. В політехніці Фрунзе вступив до соціял демократичної орґанізації і приєднався до большевицького крила.

В 1905 р. Фрунзе працював в Іваново-Вознесенському промисловому заводі, де був одним з орґанізаторів відомого страйку текстильників, що обняв цілий район.

На початку 1907 р. Фрунзе був арештований.

В серпні 1916. року він утік із тюрми й нелеґально працював у Забайкальській области під прізвищем Василенка. Потім його охрана пізнала і він втік до европейської Росії, але під прізвищем Михайлова попав на захiний фронт до Всеросійського земського Союзу.

Перед початком лютневої революції Фрунзе вже був на чолі підпільної революційної орґанізації, що мала свій центр в Минську.

Підчас жовтневої революції Фрунзе став на чолі збройних сил шуйсько - іванівського райну, прибув до Москви з 2,000 загоном робітників та салдатів взяв безпосередню уачсть в жовтневих боях.

ЦІКАВИЙ ВИПАДОК.

Посольська комуністична Фракція видала комунікат такого змісту: Посол Войтюк поїхав до Лодзі на віче, однаковож поліція розігнала робітників, заки явився посол, і цей мусів вертати на зелізницю. До переділу вагону увійшли за ним якісь осібняки з яких один схопив пачку, а другий хотів захватити другу, але не успів, його задержали залізничники. Однакож поліційна влада не списала протоколу з напасників мимо жадання посла, хоч нібито обіцяла перепровадити слідство.

Польща не хоче „отворених границь".

ПАРИЖ, 22. березня. — Польське правительство повідомило Францію, що воно не годиться і рішучо протестує проти якогонебудь договору аліянтів з Німеччиною про „забезпеченнє" границь Франції, у якому було би сказано, що східні границі Німеччини з Польщею оставляється отвореними для вирішення мировим способом в будучині між обома Інтересованими державами.

Се, каже польське правительство, значило-б тільки що відкликанне постанови версайського договору про західні границі Польщі.

УМОВА ПРО „ЗАБЕЗПЕЧЕННЄ" ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 22. березня. — Правительства Анґлії і Франції далі ведуть переговори у справі „забезпечення" Франції.

До евентуального договору хотять втягнути теж і Німеччину.

НІМЕЧЧИНА І ЛІҐА НАРОДІВ.

ПАРИЖ, 22. березня. — Французька аґенція Аваса повідомляє, що Німеччина небаром зголоситься в члени Ліґи Народів, без жадних застережень.

МУССОЛІНІ ВЖЕ ПОДУЖАВ.

РИМ, 22. березня. — Премієр Муссоліні вже подужав і виступив сьогодня з промовою на обході 6-их роковин основання фашістської орґанізації.

Се свято обходжено в цілій Італії і нині 1,000,000 фашістів присягало придержуватись фашізму.

РОСІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ГОЛОД В РОСІЇ І НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 22. березня. — Тутешня преса тепер дуже богато пише про голоднечу в Росії і на Україні.

З усіх сторін приходять дописі про голод на місцях і нарікання, що нема заходів для ратовання населення перед катастрофою.

АВТОМОБІЛІ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 20. березня. — В Німеччині тепер виробляють усього 30,000 автомобілів для особистого вжитку.

Одначе сей промисл поволи зростає, бо в Німеччині є яких 1,000,000 осіб, що можуть посідати автомобілі, і тому можна числити, що річна продаж автомобілів повинна досягати числа 200,000.

НОВИЙ ПРЕМІЄР ШВЕЦІЇ.

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 20. березня. — Новим премієром Швеції на місце помершого Гялмара Брантінґа іменований Ріхард Сандлер.

ПОМЕР НА АМЕРИКАНСЬКУ НЕДУГУ.

МОСКВА, 20. березня. — Тут помер Наріман Наріманов, представник трох закавкаських републик у центральному екзекутивному комітеті советської федерації, на серцеву недугу.

Він давнійше був премієром Озербайджану і був советським представником на конференції в Ґенуї в 1922 році.

НОВА ТУРЕЦЬКА СТОЛИЦЯ.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 22. березня. — Турецьке правительство звернулось до тутешніх амбасад і посольств чужих держав з предложеннем, щоб покинути Царгород (Константинополь), а перенеслись до нової турецької столиці Анґори, в Малій Азії. Воно каже, що признає їм усякі полекші для збудовання відповідних домів у Анґорі.

ЗЕМЛЕТРУС.

ШАНГАЙ, Китай, 20. березня. — Землетрясение знищило цілком місто Таліфу в Китаю.

ВИКИДАЮТЬ КОМУНІСТІВ.

Софія, столиця Болгарії, 20. березня. — Болгарське собрание (парлямент) ухвалило сьогодня викинути 6 комуністичних послів і позбавити їх посольських мандатів.

ЯПОНСЬКА ЦІСАРЕВА ПИШЕ ПОЕЗІЇ.

ТОКІО, столиця Японії, 20. березня. — В Японії є звичай посилати щороку якусь поезію на конкурс на забаві, яку уладжує мікадо (цісар). Сього року поети писали поезії на тему „Гора проти небосклону" і прислали разом 22,000 поезій.

Поезія, яку признано за найліпшу, звучить:

„Я бачу гору Горомукі на кінці поля, вкритого хмарами, мов овечками".

На конкурс прислала також свою поезію цісарева. Її поезія звучить:

„Гора Фуджі одинока біліє від снігу, коли верхи других гір топляться у синяві неба".

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПУСТІ ОБІЦЯНКИ.

Кождий чоловік переживає роки своєї молодости, в котрих він мірить свої наміри не після своїх сил, але свої сили після своїх намірів. Кождий чоловік, переходить через такі хвилі, коли йому здається можливим до осягнення все, що він лишень може задумати й забажати.

Здається, що всяка людська організація переходить через подібні віки молодости, коли її видається можливим до осягнення й переведення в життє що лишень вона забажає, що лишень може бути виплянуване на папери та описане словами. Переживали через такий період молодости й запомогові організації. Були колись часи, що нічо не видавалося неможливим для сих організацій. Почали вони давати тисячу долярів відшкодовання за два кводри на місяць. Коли се показалося можливим, вони зачали мріяти про те, чи не давати-би за такі гроші двох тисяч, або й трох. Опісля стали придумувати другі добродійства: чому не давати за того самого кводра відшкодовання за каліцтво? чому не давати віно по 20 роках членьства в організації? чому не виставити дому притуловища для старих членів?

Молодечий недосвід полягав в тому, що сі запомогові організації не добачували, що коли якась річ можлива через рікдва, то вона не конче буде можлива за десять літ. Вони були недосвідчені на стільки, що не добачували, що кожда запомогова організація, чим далі, тим більше має небіщиків і тим більше мусить видавати гроший на посмертні оплати, та що за десять літ їх фонди не вистарчуть не лишень на заплачення всяких спеціяльних добродійств, але навіть на оплату посмертних. Вони були на стільки молоді, що як їм досвідчені люди говорили, що такі річи неможливі, то вони висмівали сих людий, побивали камінем, як фальшивих пророків. До проводу організацій вибирали не людий з дозрілим досвідом, але тих нерозважних молодиків, які обіцювали богато.

Проминуло літ десять-двайцять. Молоді організації постаріли ся. Постаріли ся молоді колись члени. І ось показалося, що варта була молодеча загорілість. Показалося, що побиті камінем фальшиві пророки говорили правду й остерігали слушно. Показалося, що зарозумілі молодики, які обіцювали своїм членам золоті гори, обіцяли на ділі лишень золоті грушки на вербі. Показалося, що організації, які закривали очи на невмолимі правила природи, поступали як ті струсі, що на вид небезпеки ховають голову в пісок і думають, що вже небезпеки нема, як вони небезпеки не бачуть.

Тяжкі були наслідки молодечої нерозважности запомогових організацій. Організації мусіли обтинати одно добродійство за другим, позбавляти своїх членів права за правом, відпадали притуловища для старих, відшкодовання за каліцтва, відтак звільнення від вкладок на час недуги, звільнення від оплат по роках членьства. Відпадали з одного боку всякі добродійства, обіцяні в телячім восторгу, а з другого боку росли видатки на посмертні запомоги. Почали члени вчитися, що нігде в світі, а тим самим і в запомоговій організації нема нічого даром. Що запомогова організація не має менниці, щоби кути гроші, ані копальні золота, ані курки, що золоті яйця несе. Що й запомогова організація, щоби видати доляра, мусить сього доляра зібрати від членів, або заробити через складання його на процент. Стало світати в головах молодих людий, що нігде нема нічого даром, що все походить з праці, з надбання, з ощадности. Стали члени розуміти, що не та організація їм добродійна, що богато обіцює, але та, що обіцює мало, але потрафить виконати кожду обіцянку.

Та старі молодики ще не перевелися. Ще й нині є люди, які думкою богатіють. Ще й нині є люди, які на все лишаються молодими, хоч сиві бороди носять. Ще й нині непоправні пустовіри, які тим скорше повірують в обіцянку, чим більше вона неможлива до здійснення. Ще й нині такі люди можуть легко запалити членів та пустити організацію на бездорожа, в погоню за пустою міляною банькою. І власне, щоби вохоронити організації перед такими пустомелами, стейтові власти повидавали закони, які заборонюють організаціям показувати членам золоті грушки на вербах та посилати організації в погоню за міляними баньками. І нині вже навіть, якби котра організація хотіла піти слідами тих вічно-дітючих людий, що люблять сі сивою бородою за банькою бігати, то вже стейтова влада їм заборонить таке робити. Державні уряди поводяться з нещасними запомоговими організаціями зовсім так, як з незрілими молодими людьми. Як чоловік доходить до повноліття, закон дає йому право вести свій бизнес по своїй волі. Колиж він мимо повнолітности показує діточий розум, яким може наробити шкоди й собі й другим, то державна влада його возьме під куратело та буде з ним, повнолітним чоловіком, поводитися як з дитиною.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА, — ЦІЩІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК

Українці й Масариків ювилей

Святочні академії. — Літературні праці.
(Від кореспондента „Свободи").

Сімдесята річниця народження президента чехословацької републики проф. Т. Г. Масарика, яка сповнилась 7. березня, була відсвяткована українськими установами, та організаціями в Празі й поза Прагою дуже врочисто й достойно.

Першу академію в честь заслуженого ювилята влаштував 5. березня Український Вільний Університет у Празі. Були вигологені промови від професури й студенства, потім проф. І. Мірчук прочитав дуже змістовний реферат про Масарикову фільософію. Свято скінчилося відспіванням українського й чеських гимнів.

На слідуючий день відбулася святочна академія, влаштована Українським Педагогічним Інститутом ім. Драгоманова у Празі. У самий день Масарикового ювилею відбулася святочна академія Українського Громадського Комітету, на якій виступили з промовами голова комітету М. Шаповал, член комітету Н. Григорів і проф. Педагогічного Інституту др. Я. Ярема.

У Подєбрадах, місці осідку Української Господарської Академії, відбулися два свята з яких одне влаштував Союз українських жінок-християнок, а друге — сама академія.

* * *

Окремо треба згадати про ті літературні праці, на які спромоглась українська еміграція в звязку з Масариковим ювилеєм. Урочисті засідання та академії забудуться й не полишать ніякого сліду, а ці праці зостануться назавжди й не одному прагнучому науки стануть у пригоді.

Першою вийшла невелика обсягом але глибока змістом праця **др. Якима Яреми „Провідні ідеї фільософії Томи Масарика."** Цю книжку спільно видали Український Громадський Видавничий Фонд і Український Громадський Комітет у Празі для українського читача, що хоче в стислім викладі познайомитись з ідеалами та думками Масарика. Ця книжочка є неоцінима.

Трохи згодом вийшло чергове третє число **„Студентського Вістника,"** яке принесло три статті про Масарика: **В Мартинця** — Масарик і чеське національне відродження, **М. Коновальця** — З життя та діяльности Масарика та **І. Бочковського** — Масарик і студенти.

У самий день ювилею була закінчена друком найвизначнійша українська публікація про Масарика. Це збірник Громадського Комітету під назвою **„Т. Гаррік-Масарик. Добрі Думки"**. Збірник має 468 стор. друку, є прикрашений портретом Масарика, та книжними оздобами роботи проф. І. Мозалевського, а також численними фотографіями, головно з часів перебування Масарика на Україні.

Збірник має такий зміст: Передмова. — О. Олесь: Т. Масарикови (вірш). — Н. Григорів — Наш: Життя й діяльність Масарика. — — Проф. др. Я. Ярема: Нарис Масарикової фільософії. — М. Шаповал: Масарик, як соціольог і політик. Далі йде низка перекладів із ріжних творів Масарика, як „Розрахунок імовірности та Юмів скептицизм," „Ідеали гуманности", „Мораль, віра, революція та соціялізм" „Релігія та суспільство", „Перегляд найновійшої фільософії віри", „Чеське питаннє" то-що. Ці переклади дають певне поняття про Масарика як фільософа, соціольога й політика.

Ще краще хаактеризують Масарика його „Послання й промови", видрукувані при кінці збірника. Тут читач пізнає Масарика, як практичного робітника на полі державного будівництва.

Збірник закінчується вичерпуючою бібліографією Масарикових творів. Шкода, що впорядчики не подбали про те, щоб подати також українську Масарикову бібліографію, себто перечисленнє всього того, що написано в українській мові про Масарика. Скласти таку бібліографію було розуміється, трудніще, як скласти бібліографію чеську, алеж і заслуга була-б тоді більша!

Для повноти цього огляду треба ще згадати, що Український Университет у Празі також подбав про більш тривалу памятку Масарикового ювилею. Университет присвятив Масарикови другий том свого „Наукового Збірника" який що-йно вийшов з друку. Своїм змістом статті „Збірника" стоять дуже далеко від Масарикового ювилею, тільки, що до книги додано присвяту й портрет чехословацького президента. Отож і це видання, — хоч тільки з формального боку — треба причислити до українських публікацій викликаних Масариковим ювилеєм.

Мартин Гак.

МОТ УВАГИ ПРО ПРОЄКТИ.

По великих трудах 30 літ дочекалисьмося Української Твердині. Маємо Український Народний Союз, котрий має близко півтора міліона долярів. Попри наші церкви й наші народні доми се наш найбільший здобуток в Америці.

Наближаючася конвенція Українського Народного Союза викликала велике зацікавлення серед членів. Свідчать про се сотки проєктів, що посилаються до нашого органу з нагоди конвенції.

Щоби сі проекти могли принести гарну користь для Українського Народного Союза, то їх треба розглянути, котрі з них добрі й пожиточні, та оскільки вони можливі до переведення в життя. Перейду коротко що важнійші з них.

1) Пропонують одні, щоби по 10, 15, або 20 роках свого членьства член не платив більше вкладки, а мав право до цілого посмертного. Другі знов пишуть щоби по певних літах виплачувати посмертне.

Се все добрі проекти, якщо до сих проєктів подати, щоби всі ті, які хочуть мати такі права, платили висшу вкладку. На доказ наведу оснуту табелю одної асекураційної компанії:

Член, що має 35 літ, а хоче бути вільний від вкладок по 20 літах, мусить платити від $1000. около $42 річно; коли він хоче отримати гроші по 20 літах, мусить платити від $1000 около $54 річно. В Союзі 35-літний член платить від $1000 разом вже з фондами і з газетою $21.60 в рік! Як ту можливе ухвалювати за таку низьку вкладку такі дорогі добродійства. Коли члени хочуть мати такі права, то вони не повинні себе дурити, що їх можна дістати даром.

2) Пропонують другі, щоби член на случай недуги через 6 місяців, не платив вкладки.

Другі додають ще, щоби хорого звільняти від плачення вкладок на рік, ще инчі, щоби йому по 3 місяцях недуги давати 10 долярів місячно, і так инче.

Коли члени, що подають сі проекти, думають, що всі ті добродійства можна дати за ті низькі вкладки, які ми тепер платимо до Союза, то вони помиляються, даючи такі проекти. Як лишень проєктодавці заглянуть до статуту першої ліпшої компанії, то побачать, що не можна так легко подати за статути других організацій, чи то запомогових, — нам вистарчить поглянути в статути асекураційних компаній, то вони побачуть, що ні одна з тих організацій таких постанов у себе не має. Коли котра організація має такі постанови, то вона називає се асекурацією від недуги чи каліцтва й за се каже членови платити гарні гроші за весь час, як він здоровий.

Чи члени захочуть завести таку асекурацію, не знаю. Здається, що не захочуть. Зрештою за се вже дбають відділи Союза.

3) Декотрі проектовці пишуть, що як член не може платити вкладки, а тим самим не хоче належати дальше до Союза, то щоби йому звернути вкладки.

Всіх вложених вкладок ніяка організація не звертає. Декотрі звертають лишень частину вкладок, так звану „кеш вельо". Як встановиться, яку „кеш вельо" мають наші грамоти, то аж тоді буде можна се зробити. Се буде однак лишень частина вложених вкладок.

4) Подають проектодавці, щоби урядники не побирали діет, коли їдуть на конвенцію.

Не знаю, чи проектодавці застановлялися над тим, що урядник, котрий їде на конвенцію, має платити за готель і має віктуватися в реставраціях, а рівночасно дома мусить удержувати другу хату та її оплатити. Роботи йому від конвенції не зменчається, а противно подвоюється. Він мусить зробити одну роботу на конвенції, а кромі сього обробитися в канцелярії. Як йому мається відобрати пенсію за час конвенції, то треба його звільнити від тих робіт, які він мав зробити в канцелярії; а як йому відобрати конвенційні дієти, то хиба би не тягнути урядників на конвенцію, що є неможливе.

5) Жадають також декотрі проектовці, щоби давати стипендії дітям, членам і дітям членів У. Н. С. Таксамо жадають, щоби помагати краеви.

Не кажуть однак, відки взяти на се гроша. — Се можливе тільки через установлене фонду стипендійного і народного бодай по одному центови, бо У. Н. С. на такі цілі не має інших фондів. Ся справа є троха дразлива. Однак, як каже пословиця, громада по нитці — бідному сорочка. Я думаю, що дати річно 24 або 48 центів членови не завадить, а тим способом У. Н. С. може помочи тисячам.

6) Домагаються, щоби Свобода виходила на 6, 8, 12 і 16 сторонах, щоби в Свободі не було блудів, щоби також друкувати Свободу латинськими буквами, давати англійські статті, тощо.

Се рівнож добра річ. Однак, велике питання, чи можливе се зробити тим самим коштом. Де хто таке видів, щоби двох редакторів могло те все зробити і щоби при тім самім складі друкарів можна видавати таку велику часопись! Після моєї думки, требаби мати що найменше трох редакторів, а одного з них забондувати і зробити відвічальним. Якби конвенція хотіла лишити редакційну комісію, то треба також редакторів вибрати до сеї комісії, щоби вони також могли рішати про редакційні справи.

7) Проектують, щоби оголошувати усілякі збірки від всіх Українців, без огляду на се, хто і коли їх висилає, не тільки від Обєднання.

Се рівнож булоби не зле, однак Свобода не може оголошувати збірок так довго, доки не є певна, що ті збірки фактично зістали вислані, коли, в який сумі, і де.

8) Проектують, щоби збудувати Сиротинець і приют для старців. Справа дуже великої ваги і треба над нею застановитися. О скільки покажеся можливим, булоби добре вложити певну суму гроша в фарму як желізний капітал або як моргеч з фонду посмертного, а на утриманнє закладів добровільних жертв відділів і членів. Треба рівнож заложити Сирітський фонд що найменше по 5 центів на місяць від члена.

Сподіюся, що сих моїх кілька спостережень поможе полагодити скорше деякі справи на конвенції.

Теодор Грицей,
Заст. Гол. Предс. У. Н. С.

Вступайте в члени У. Н. Союза!

(Допис з Ембридж, Па.)

ПІД РОЗВАГУ ТИМ ВСІМ, ЩО МАЛО ДУМАЮТЬ ТА НЕ ОГЛЯДУЮТЬСЯ, АНІ ПЕРЕД СЕБЕ НЕ ДИВЛЯТЬСЯ ЛИШЕ ЩОБ НИНІ ПОЖИВИТИСЬ І УБРАТИСЬ І ДЕНЬ ПЕРЕБУТИ.

Таких людий не бракує і поміж Українцями.

Не подумає над сим, що він робітником у фабриці чи в майні, що в кождій хвилі може наступити смерть чи каліцтво. Таке воно трафляється всюди. Таке було і в нас. Один молодий парубок жив собі весело, бо не знав навіть, коли який день. Пив; гуляв; співав; бився; по арештах часто пересиджував. Таке було його життє. Коли я йому іноді згадав, щоби покинув сі лихі навички, то він відповідав: „Тілько мого, що зїм і випю". Коли я старався втягнути його до організації, він казав: „Я не дурний комусь давати свої гроші задармо! За $2.00 дістану кварту горівки, то знаю, що я випив". Пити пив, поки не попався в хоробу, на котру лежав 8 місяців у шпиталі.

Коли закінчив життє, навіть ніхто з його краянів не знав про се, але шпитальна управа прислала його до нашої місцевости і лежав у погребника 10 днів, бо не було гроший, щоби похоронити страшне змарніле тіло небіщика. Бо краянів було тілько двох. І сі своїх гроший не хотіли давати, а кинулись поміж добрих людий за колектою, де стрічались зі соромними привітами, бо неодин сказав: „Небіщик міг належати до якоїсь запомогової асекурації чи організації!"

Заки ті добродії, що займались колектою, назбирали настілько гроший, щоби похоронити його, уплило 10 днів. Та ще й голий лежав, тільки що погребник накрив його тіло. Ледви ті два добродії назбирали настільки, що похоронили того легкодушного небіщика.

Хай же той приклад буде наукою для всіх тих, що легковажать собі організацію.

Думаю, що коли чоловік, котрий годує 5 або і 8 дітий і належить до організації, то чому-ж самотний не може! Чи самотний зробив з кимось контракт, що ніколи не буде хорий або що ніколи не вмре? Чиж ми, Українці, не маємо своєї організації? Прецінь є славний наш У. Н. Союз, котрий кождого пригорнуть, хто до нього належить, і де кождий має рівні права, без усякої ріжниці!

МИХАЙЛО ФУК, секр. 276 від. У. Н. Союза.

ПОДЯКА.

Дорогі Браття Земляки в Америці!

Рік минув як була ву нас в старім краю велика радість і торжество в день Собора Пр. Богородиці в Вашим рідним селі Печеній; бо того дня посвячено два нові дзвони „Борис" і „Гліб", спрамені до місцевої церкви за Ваші тяжко запрацьовані гроші. Зараз по святах вислали ми щиру подяку на письмі до Америки, а коли се письмо не дійшло, то я посилаю, пораз другий на руки Р. Романа Кузьми. Імена всіх жертводавців були прочитані на сам празник у церкві, а всі вірні щиро від серця подякували за той дар сердечним многолітствієм.

За щиру память о нашім селі і рідній церкві приміть дорогі наші Земляки еще раз сердечну подяку, нехай Господь Бог благословить Вам стократно за Ваше добре серце і нехай ціле Ваше життє буде так любо і весело Вам у далекій чужині як нам у рідним селі через Ваші дзвони.

Печенія, Гал., 25. січня 1925.

ЗА КОМІТЕТ ЦЕРКОВНИЙ:
о. Алексій Ганас, парох; **Кирило Бучка, Йосиф Крет.**

ЗА ГРОМАДЯН:
Роман Ільків.

ВСЕСВІТНА ІСТОРІЯ.

Написав И. Чайківський. — Всесвітна Історія часть І.: старинна історія, стор. 280. — Є се нове видання популярної (за др. Тугецом) історії, написаної коротко і звязково. В новому сьому виданню богаті ілюстрації. — Часть ІІ.: середні віки, стор. 246. — В сій части звернено належну увагу на укр. історію, чого давніще не бувало. — Часть ІІІ.: нові часи, стор. 304. — Сей підручник доводить історичні події до 1911. р. Як і в других частинах, так і тут, звернено велику увагу на укр. історію і на кінці додано реєстр важніщих історичних дат.

Всі три томи в оправі $3.25.

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Одним з найбільших побоювань міжнародного Інституту Рільництва є передбачення слабого врожаю, результатом чого відчуваєся голод по цілому світу? Чи Ви знаєте, що вертіграі Мюрад, як підставу, взяли 100% чисто турецький тютюн найліпшого сорта, щоб курець курив найліпші цигаретки у світі? Як імаї Ви промовлятися змінювати цигарети Мюрад.

ПОКЛИК

ДО ОДНОСІЛЬЧАН СЕЛА ІВАНІВКА, ПОВІТ ТЕРЕБОВЛЯ, ГАЛИЧИНА.

Дорогі Родимці!

Підписаний отримав на днях листа від виділу читальні „Просвіти" в Іванівці, в котрім то листі виділ (рада) читальні звертається до нас, родимців на еміграції за помочию при будові Народного Дому в нашім селі.

Як многим з нас відомо, то читальня в нас вже довгі роки дуже красно розвивалася. Війна знищила всі наші здобутки; знищено і дім читальні. В цім році виділ читальні взявся до відновлення читальні і відбудови читальняного дому. З надією, що ніхто не відкажеться в помочі так важній справі подаю в цілости отриманий мною поклик. Жертви можна засилати на подану адресу впрост до старого краю а по інформації звертатися до **Paul Lewicki, 707 Island Avenues, McKees Rocks, Pa.**

До краю висилати гроші Дмитро Кузик, п. Іванівка, Галичина.

ЛИСТ З ІВАНІВКИ.

Дорогі Родимці!

На зборах читальні „Просвіти" в Іванівці поручили загальні збори віднестися до Вас, дорогі родимці з великою просьбою о поміч на будову читальняної хати в Іванівці.

Неодному з Вас відомо ще це перед війною, як гарно розвивалося у нас просвітнє життя. Через час війни і по війні, при утиску польського уряду все завмерло; нема ніякого життя. Щоб пробудити зі сну, треба мати місце сходин, свою хату а тут так тяжко!

Рік 1924-тий, як се і Вам відомо з листів кревних і часописей, такий неурожайний і прикрий, що навіть 80-літним дідам не памятний; до сего ми-нувший війни засів, що кождий мусів переорювати і засівати вдруге. Опісля град знищив, а найгірше, що огонь знищив наше село Іванівку і знищив кількадесять господарів до послідного. Коли найлучші господарі села Іванівки, днесь жебрають куска хліба.

Отже в імени всіх членів читальні і народного почуття звертаємося до Вас, Дорогі Земляки, о ласкаву по Вашій можности поміч. Всіх жертводавців запишеться в пропамятну книгу, котру все і всі будуть могли переглядати. І гордитися там записаними в ній іменами своїх братів і своякїв.

Отже просимо ще раз Вас всіх Родимців, не відмовте нашій просьбі і загляніть одні другого до жертвовання на будову дому читальні в Іванівці.

З грішми просимо надіслати імя і назвиско і скілько кождий жертвує, тому, що се буде оголошено в часописах і записано в пропамятний книзі читальні „Просвіти" в Іванівці.

Іванівка, дня 4. лютого 1925.
Дмитро Кузик, Ілія Кузик, Василь Хоптій, Василь Олійник, уряд читальні (Печать читальні).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

ТИЖДЕНЬ САМОГОНКИ.

Понеділок перший день,
Вишиймоси лиш оден.
Оден випив, щеся хоче,
Будем пити аж до ночи.

І вівторок вже настав,
Ходи брате та поправ;
Від муншайну дуже нудно,
До роботи взятись трудно.

Вже настала середа,
Самогонка н евода,
Бо від води серце мліє,
Самогонка нас загріє.

І настав вже і четвер,
Той не випе, хто помер,
А хто хоче еще жити
На здоровлє мусить пити?

Вже настала і пятниця,
Гірко плаче наш пяниця,
Нема хліба одробинки,
Піст правдивий сеї днинки.

Ой настала вже субота,
Тай пропала вся робота;
Треба тиждень закінчити,
На останку добре впитись.

На неділю задзвонили,
А пияк немае сили;
Голови не мож підняти,
Мусить бідак умирати,
Самогонку попрощати.

Д. Пр., член У. Н. С. від. 131.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що посилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цнт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свобода" 5—6 днів перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схочуть пристосоватися і придержуватися повищих правил, не можуть рівно надіятися на часописі, що ... [illegible] оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО В НЮ ЙОРКУ

Як що року, так і сего року дня 15. марця вечером, в сали „Укр. Нар. Дому" а заходом „Союза Укр. Нар. Товариств м. Ню Йорку", відбувся святочний вечер в 64-і роковини смерти Кобзаря. Комітет свята зробив все, щоби свято випало достойно Того, чию память святкувало. Програму уложено взірцеву, рівно поважну як інтересну, сили заанґажовано перворядні, оповістки виготовлено гарні, сцену салі декоровано гарним портретом Батька Тараса в цвітистих рушниках, плахтах, пальмах та синьо-жовтих красках. За те публика сим разом не поставилась так, як торік, коли-то треба було аж застановити видачу тикетів. Що правда — всі сидячі місця (а було їх сего року значно більше) були заняті та ще було дещо стоячої публики. Але не було глоти, як торік. Видко — добрі концерти та вистави переїлись нашій нюйорській громаді. Вона має їх за богато. Чи справді?— Може й так; коли мати на увазі ту культурну часть нашої громади, що вчащає на всі того роду оказії. Є їх несповна тисячка. А решта? — Решта „благоденствує", — як казав Кобзар. Але-ж бо й ті, що бувають на добрих концертах, сим разом лиш вчасти дописали, забуваючи, що можна не прийти на виставу „Орисі" (хоч штука добра, грано її дуже добре і ціль вистави була гарна, добродійна і тому дуже невідрадно, коли в суботу грано „Орисю" перед пустими лавами, а симпатичне товариство укр. молодежи понесло висше 120 долярів втрати!) — але гріхом е та негодиться не явитись на Шевченкове Свято. Шевченковій памяти ми довжні певний висший ступінь пошани та обовязковости. Чулисьмо вже отсих співаків та музиків чи не чулисьмо — річ ту не в любительській цікавости на гарний концерт, а в громадськім культі Шевченка. Як обовязково йдемо до церкви бодай раз на Великдень, так обовязково повинні ми раз в рік зійтись пошанувати громадою память Кобзаря. Чиж даром Він співав:

„Не забудьте помянути
„Не злим, тихим словом"?

Та ще три дальші уваги на адресу публики. По перше не годиться на Шевченкове свято стягатись недбало до пів до девятої, коли свято назначено на осьму. Се легковаження памяти Кобзаря і через те концерт затягся мало не до півночи. По друге, як співаєсь Шевченків „Заповіт" треба встати, бо навіть як читається послідню волю послідного чоловіка, то люди стають. А се-ж Шевченків тестамент! По трете в часі продукцій годиться молодим людям заперестати веселу та гомінку розмову.

Тих кілька уваг треба було сказати, бо публику треба виховувати. Годі лиш хвалити та схлібляти, що ось-то нема понад нас. А то нам ще богато і богато дечого бракує...

І зрозуміння громадського обовязку, і точности і прямопросто товариського обтесання, котре каже не реготати тоді, коли всі сусіди хочуть чути ніжну гру на пяні, віоліні чи декламацію.

А тепер ще — заки кілька слів скажемо про сам концерт — треба зробити притик і тим, хто укладав програму. Програма друкуєсь на те, щоби орієнтувати публику. Сим разом програмки були на те, щоби її якраз баламутити. З чотирнацяти точок концерту одної, і то величавої (кантати „Іван Гус" Шевченка-Лисенка), не виконано цілком „з причин незалежних від комітету", а двоє з артистів співали та грали цілком що инше, чим се стояло у програмі. Се не повинно бути, а як лучиться, то треба се публиці сказати. Бо ось читає слухач у програмі, що артист грати-ме „В монастирі" Бородіна; аж ту ллються соняшні любовні тони. Слухач слухає, дивуєсь; міркує, що-то за дивні настрої в тому монастирі Бородіна та цілком загублюється, не знаючи, що артист грає ...огнистого Ліста, а не елейного Бородіна. Щож до „Гуса", то се сумно, що не найшлось в Ню Йорку шіснайцять чи двайцять Українців, що схотіли-би ходити на проби та вивчити його (бо співаків з б. Укр. Нац. Хору замало в Ню Йорку для сеї кантати). Але наші доморослі нюйорські співаки „висші" понад Шевченкову память!

Та мимо тих всіх недостач, сам концерт, а тим самим і свято випало величаво. Як сказано, програма була взірцева; дві святочні промови, (одна загальна, а друга спеціяльна на тему „Кобзар на Кубані"), три мішані хори, три вокальні соля (тенорове, сопранове та барітонове), оден дует (сопран і альт), оден квартет, сольо на пяні і сольо на скрипці, вкінци дві декламації (одна звичайна, друга драматична) — програма справді богата! А до того відповідний добір сил: п. п-ні Троїцька і Стеценко, п-ове Троїцький, Павловський, Стембер, Придаткевич, Якубенко і т. д. Не диво, що концерт був одним духовим бенькетом.

Про святочні промови писати не будемо. Їх прочитає читач напечатані окремо у Свободі. Загальну промову про Шевченка виголосив др. Л. Цегельський, промову про Шевченка а Кубань сказав уроженець Кубанщини, п. В. Луговий. З декламацій першенство треба віддати учениці Балясівній, що прямо знаменито виголосила Шевченкову „Хустину". „Козака - Невмираку", драматичний монольог Франка, виголосив п. Е. Ляхович, б. старшина укр. армії. Схарактеризований був добре (особливо в першій половині як сивий дід-козак, що став з могили). В деклямації здалобся було більше драматичної сили. А сцена рішучо повинна була бути перемінена, згідно з вказівками автора, на укр. краєвид. Фортепян на сцені, де козак-невмирака виринає з могили у степу та серед грому і лискавиць знов западаєсь, се рішучо і анахронізм і анатропізм. Можна було закрити його кулісами. Мимо всіх недостач Франковий монольог зробив своє вражіння.

З вокальних точок сим разом справді не знати, що поставити на перший плян. Все було очароване. Як і були деколи малі промахи, то шкода й згадувати їх, бо для звичайного слухача були вони незамітні. Тож згадаємо всі продукції по черзі. Хори (мішані) вийшли перфектно — чи то вони співали „Заповіт" (Стеценка), чи „Якби мені черевики" (Колесси), чи „Гей гук, мати, гук" (за сценою в „Козаку-Невмираці") чи вкінци „Ще не вмерла". Хор був зложений по части з б. членів „Укр. Нац. Хору" а почасти з своїх нюйорських сил. Сопрани, що правда, сильнійші других голосів, але як цілість хор випав знаменито. Пяна викінчені, корони видержані, форта повною грудею співані а всеж не крикливі, фразовання та деклямація знамениті. В „Черевичках" та в закулісовім пяні „Гей, гук" хор дійшов вершин органу. Проф. Гайворонський мав день свого тріюмфу. Колесса міг-би був справді подивляти свій власний твір у інтерпретації п-а Гайворонського і його інтеліґентних хористів. Сам твір се перла нашої хорової музики. Красу його піднесло прегарне виконання терцету п-ями Корнатовою (сопран) і Ольшевською (альт) та п. Якубенком (тенор).

З трех вокальних соль, кожде було в своїм роді знамените. П. Троїцький співав „Минули літа молодії" (Ніжанковського) та Степового „Думку". Обі річи знаменито підходять до його, мельодійного мягкого тенора. До того обі пісні були знаменито вистудійовані артистом. П-а Троїцького публика викликувала невтомно і він мусів бісувати. Се був вечер сатисфакції також для него. П. Троїцький може не театральний артист, але за те рішучо пречудовий концертовий соліст. П-і Троїцька відспівала „Зимою" Степового та „Дівоцькі бажання" Шопена, а на біс докинула „Тропак" Бонковського і так само, як п. Троїцький, збирала прегучний аплявз. Все, що вона співала вийшло бездоганно, скінчено. П. Павловський виконав „Ой Дніпре", Ой, чогож ти почорніло, зеленеє поле?" та „Гетьмани", все те високо драматичні сольові твори Лисенка до Шевченкових слів. В п. Павловського сильний, круглий голос і інтеліґентна інтерпретація. Особливож знаменито випало „Гетьмани" з фуґою „Базари, де військо"... яку п. Павловський виконав дійсно з козацькою бравурою.

Квартетови (пп. Стеценкова, Троїцька, Павловський і Якубенко) треба заспівати окремий пеан. Квартет співав „За сонцем хмаронька" Лисенка, „Зоре моя вечірная" Гладкого та на додаток народну пісню (чи не стрілецького походження?..) „Стели ся, барвінку" — та співав, так чудово, зіспівано, прецізно, з темпераментом та з фінезією, що публика закохалась в них. А так само закохалась (і я з публикою) в пп. Стеценковій (альт) та Троїцькій за їх дует „Пливе човен" Лисенка. Хоч се переробка народної пісні, але переробка місцями не легка до виконання — як чимало Лисенкових якраз поменших але високовартних творів. Обі пані були при голосі, в настрою і співали чудово. П-і Стеценко вперве виступила як солістка і здобула публику приступом.

Про обох — пяніста та віоліниста — треба сказати, що грали концертово. Вони оба артисти, що розмовляють з своїми інструментами. Коли слухати п. Стембера та глядіти при тім на нього, маєтся вражіння, що він сам надслухує, що він посполу сам нашіптує щось пянови. Інший є п. Придаткевич. Він держить кріпко свою скрипку та смиком неначе змушує її співати чарівну пісню; то енерґічно викликує її з нутра скрипки, то знов наче виманює її ніжним потягненням смика. Оба вони справжні мистці, що грають для себе, для штуки, для краси самої, а не для публики. Неначе би публики не було. Маєтся вражіння, що вони собі дома приграваують та як їм скучиться, кинуть грати в середині „кусня", П. Стембер грав Ліста „Сонет Петрарки", Рахманінова „Прелюдію G-minor" і Шуберта „Музична Хвиля" — все рівно по мистецьки. Се річи не популярні, вибрані. Говорить ся, що наша публика любить лиш Коломийки. Але та публика оплескувала п. Стембера френетично. Спізнала артиста. Те саме було з п. Придаткевичом. Він грав „Романцу" G-dur" Бетговена, „Угорський Танець" Брамса Йоахіма та на біс „Леґенду" Венявського. Скрипка розказувала якусь дивну лицарську пригоду, малювала нам угорську пушту то знов таємничо співала нам якусь тихо-вдохновену побожну казку. Годі розводитись нам над технікою чи музичним чуттям артиста. Він одним словом мистець свого інструменту.

Концерт скінчив ся пізно-за пізно. Але публика видержала до кінця і відспівала стоячи „Ще не вмерла Україна", щиро з чувством і з вірою. Слухачі і артисти розходились в піднесенім настрою. Додати годиться, що всі, хто брав яку участь в концерті (заводові артисти і т. д.) виступали безплатно, з патріотизму, з пошани для памяти Кобзаря. Може й тому так одушевлено грали і співали та так полонили серця публики. Несли в дарі Кобзареві своє мистецьке чувство і пірвали публику за собою у висші сфери духа. Дяка їм за се — бо „життя коротке, а мистецтво вічне" (vita brevis — ars longa).

Л. Ц.

„ХЛІБОРОБИ" НА ЛОКУТТЮ.

Головою „народової організації" в Коломиї є Владислав Мілевський, санітарний інспектор при Старостві. Він задумав за всяку ціну зорганізувати якусь групу, яка репрезентувалаби „угодовий" настрій української людности. Всі нитки цілої акції „хлібоїдів" виходять від нього. Від нього дістає Ольховий гроші на „Нове Діло". Від нього вийшла ініціятива зїзду „хлібоїдів" який відбувся дня 28. грудня, 1924. На зїзд всякими обіцянками і погрозами постягали „хлібоїди" ріжних хрунів. Було там теж богато цікавих, які хотіли подивитись на кумедію. По зїзді почали „хлібоїди" робити великий розголос, що доконали вже великого діла і зачали очікувати пособій в роді „Банку Селянського". Зараз по зїзді приїхали до Коломиї Вінцез, секретар міністра Туґута і Юристовский, станиславівський воєвода, щоби близше розпізнати, яку вартість представляють творці „нової партії". Оба вони дуже скоро дійшли до переконання, що нема на кого надіятись.

ЖАРТИ

— Чому твій батько виглядає такий сердитий?

— Бо йому, як йшов до церкви, впало щось в око й не міг вже спати цілу проповідь.

Чоловік (до жінки, з якою недавно звінчався): Чому в тебе заплакані очи?

Жінка: Бо мені снилося, що ти цілував иншу жінку. А як мені ще раз таке присниться, не говорити-му до тебе більше ні слова.

— Як ти це робиш, що все дістаєш гроші від твого чоловіка?

— Зовсім просто. Кажу, що покину його й піду собі назад до мами. Тоді він дає мені зараз гроші на подорож.

Батько й мати радять над долею найстаршої дочки.

— Я жду, тату, — каже дочка — аж трапиться відповідний.

— Дурна дитино, — перебиває їй мати — чи ти гадаєш, що я ждала на відповідного?

А.: Знаєш, коли я за мого життя найбільше стидався?

Б.: Ні.

А.: Як я голісенький прийшов на світ, а довкола мене стояло богато жінок.

— Кінь, що ви мені його продали, сліпий! Чомуж ви мені цього не сказали?

— Чоловік у котрого я купив цього коня, також не сказав мені цього, то я думав, що то треба держати в тайні.

З фільософії пяниці:

— Цікаве то, що пю щораз сильнійшу горівку, а ноги в мене щораз слабші.

Непорозуміння.

Він: Прошу пані, що то за футро, котрим покритий ваш плащ?

Вона: Малпа.

Він (збентежений): Но, знаєте пані, я не сподівався, щоби вже навіть не вільно було спитатися.

Господиня: Памятай, що як лише щонебудь зібєш, маєш зараз сказати мені.

Служниця: Прошу пані, чейже я не можу що хвилі завертати пані голову.

Подяка.

— Аж, пане доктор, дякую вам за лікування мого вуйка!

Лікар: Що, вже поздоровився ваш вуйко?

— Ні, я дякую, що ви зробили мене спадкоємцем по моїм вуйкови.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

181.

Істон, Па.

Тов. ім. Б. Хмельницького на своїм звичайнім мітінгу ухвалило такі проекти:

1. Щоби У.Н.С. побудував сирітський дім, вкотрім малиби притулок діти сироти по членах У.Н.С., як також старі немічні члени, котрі не мають тут жадного притулку.

2. Щоби скасувати ліни, бо то дуже недобре, коли членови відтягати якусь часть по його смерти.

3. Член, коли стоїть 20 літ, а зістане скалічений, щоби не платив вкладок.

4. Часопись побільшити і також, щоби видавати недільну в англійській мові, а в ній, щоби містити інформації про Україну через що наші діти будуть мали ліпшу охоту до читання такої газети.

5. Конвенція, щоби відбувалася, що чотири роки.

6. Календарі, щоби давати членам даром.

7. Щоби уставити ще одну клясу на 3,000 дол.

Мирон Загоройко.
член від. 137.

182.

Денора, Па.

Подаю пару точок під розвагу делегатам:

1. Щоби часопись Свобода виходила на 6 або 8 сторін дружу.

2. Календарі У.Н.С., щоби члени дістали безплатно, як дарунок за цілорічну вкладку і щоби було місце у календарах на фотографії безплатно для членів і братцтв У.Н.С.

3. діти принимати до У.Н.С. і таких, що їх родичі не є членами У.Н.С.., щоби про діти висилати недільну часопись одну сторону зі смішними образцями, а три стороні про історію України, та щоби та часопись була друкована в англійській мові, бо є таких дітий досить, що не знають читати по українськи.

4. Щоби жадних фондів на члени не накладати, бо і так є за богато і великими фондами припиняється розвій У.Н.С. Колиб треба було на який фонд, то стягнути по два центи з тих фондів, що вже суть.

5. Щоби конвенція відбувалася, що 4 роки в тім стейті, де є найбільше відділів.

6. Коли члени, котрі підвисшають своє посмертне, щоби платили від теперішнього віку, тільки за ті гроші, котрі тепер підвисшили.

7. Щоби ліни були скасовані, а наш У.Н.С. певно дуже не потерпить, але на будуче велику користь принесе.

8) Коли делегати жадають, щоби головний уряд У.Н.С. переніс 16-ту конвенцію, то один тиждень по святах, т. є на 21. квітня, то і я підпираю той проект, що був внесений від тов січ, від. 155 з Перт Амбой,

9. Єсли буде конвенція відложена, то щоби було оголошено в часописах.

На закінчення бажаю всім делегатам доброго успіху в сегорічній конвенції У.Н.С.

Іван Пандрак,
дел. 232 від...

183.

Шикаго, Ілл.

Я, підписаний, просивби делегатів, щоби на 16 конвенції ухвалили, щоби кождий член, котрий приступить до У.Н.С. зістав повним членом, не аж за пів року, але за три місяці позаяк є досить людей, котрі говорять, що треба задовго чекати, аби остати повним членом У.Н.С..

Свобода, щоби виходила на 6 сторін.

Діти по 18 році, аби дістали пів суми назад.

Член, котрий стоїть 25 літ в У.Н.С., аби платив пів гроший значить половину місячного.

Платню делегатів мае платити У.Н.С., бо ми платимо на фонд, по 5 цнт., що місяця, а не товариство.

Газета не повинна виходити в неділю, бо американська почта не доручує листів, ані газев в неділю.

Конвенція повинна відбуватися, що чотири роки.

Делегати, щоби уважали на кого голосують і на кого підносять руку, щоби не підносив за справою потрібною і непотрібною.

Для сиріт і старців побудувати приют.

Для калік ухвалити, якусь запомогу.

Для дітий „Висшу школу".

Хто платив через 25 літ, а не має сили до роботи, (значить хорий) аби був звільнений від вкладки.

Кождий організатор, щоб дістав більше комісове.

Принимати членів без ріжниці на те, якої він віри.

Здоровлю делегатів 16-ої конвенції. Радьте для вдів, сиріт і розвою У.Н.С.

Константин Свистович.
предс. від. 214.

184.

Етна, Па,

Подаю під розвагу отсих пару моїх проектів:

1. Щоби на будуче принимати дітий нетілько членів, але й таких дітей котрих родичі, не стоять в У.Н.С..

2. Щоби змінити вкладку за дітий. за діти платиться 25 ц., а то 15 цнт. на фонд посмертний. а десять цнт. на другі фонди. Діти з ніяких инших фондів не користають, то не повинні на ніякі инші фонди платити, тільки а фонд посмертний.

3. Щоби шановні делегати застановилися над тим, щоби жадних більше тягарів на членів не накладати, бо член і так більше платить, як по других організаціях. Я сам мав нагоду записати кількох людий до У.Н.С., і було вже всьо готове тільки аплікацію виписати, і коли, як йому обрахував, кілько буде платив місячно, то кандидат на члена відразу стратив охоту, що богато платити і таки не вписався.

4. У.Н.С. повинен помагати членам ставати горожанами Злучених Держав. Богато членів є, котрі не знають де й куда за тими горожанськими паперами шукати.

5. Конвенція повинна відбуватися, що три роки, в тім плейсі, де ухвалять делегати.

6. Календар, члени повинні дістати даром, яко дарунок, різдвяний.

7. Часопись Свобода повинна виходити на 4 сторонї, як і до сего часу, тільки суботишнє число повино вийти в більшім обемі на вісім сторін, щоби було, що більше читати в неділю.

8. Урядники У.Н.С. можуть бути ті самі, що є тепер, бо они собі на се заслужили, при великій компанії, бо через їх працю богато членів вписалося до У.Н.С. — За їх дотеперішню працю належиться їм подяка.

9. Щоби конвенцію відложити, о яких два, аби три тижднї пізнійше.

10. Щоби на будуче знести вступне, я думаю, що на тим організація богато не потерпить, а богато більше членів, коли біудеться принимати без вступного.

11. Щоби §. 167. змінити з тої причини, що тота сума запомоги за утрату, якоїсь части тіла дуже мала.

При кінці бажаю шановним делегатам успіху в користь і розвиток У.Н.С.

Роман Лесько.
дел. відділу 89.

185.

Мт. Кармел.

Тут я подаю пару стрічок проектів, то думаю, що може, хоть оден буде добрий, на 16. конвенцію.

1. Щоби конвенція відбувалася з Богом і взагалі, та щоби принесла користь і потіху всім членам У.Н.С.

2. Щоби вистаралася головна конвенція те, що на бажанне членів мігби платити ендавмент полісі, і щоби член міг дістати за свого життя $1000., або 2000 дол. по 20 роках.

3. Часопись Свобода, щоби виходила, як і до тепер виходить, а також і в неділю, але в іншим виді, щоби було відбиті портрети наших славних героїв і проводирів, а також і „фони" для дітий. В неділю, бо є більше часу до читання. Все мае бути на українській мові. А хто хоче читати по англійськи про українські справи, або націю, най собі замовить книжки в книгарні Свободи.

4. Сиротинця потрібно конечно про бідні діти, а також і про старих немічних. Але купувати фарму на сиротинець, не конче потреба, а то тому, що у Филаделфії сиротинець є, а також мають велику фарму, де можна побудувати там. Тільки, щоби У.Н.С., злучився разом, а той час будемо мали одну велику інституцію, добру і богату, а не дві, щоби були в недостатках.

5. Священникам, котрі є членами У.Н.С., щоби їм віддати належну пошану, бо наш У.Н.С. помагали організувати, от, як: пок. Стефанович, Константкевич Макар, Бончевський, Тимкевич, котрі вже нині померші, а однак по них лишилася добра памятка на всегда.

6. Потрібно би було, щоби У.Н.С. дав надрукувати книжочок з адресами усіх відділів, щоби кождий відділ мав таку одну книжочку.

7. Діти, котрі є членами від 1 року аж до 16., моглиб дістати надгороду в сумі від 50 до 100 дол. так, щоби ті діти мали охоту і надалі бути членами.

8. Слідуюча головна конвенція 17., щоби відбувалася в нашім місточку, в здоровім плейзі і на чистім повітрі в Мт. Кармел Па.

Всім шановним делегатам і делегаткам желаємо добрих успіхів. Добре робіть і радьте, а добре буде.

Йоан Варчач,
Олекса Лаврів.
члени від. 2.

186.

Дітройт, Миш.

Під розвагу шановним делегатам:

1. Щоби конвенція не платила більше, як 5 дол. денної дієти для делегатів.

2. Свободу єсли можливо видавати, що найменше на 8 сторін денно.

3. Аби У.Н.С. трактував усіх своїх членів однаково і на сі женських членів однаково і на будуче, аби міг кождий член вступати на 2,000 єсли схоче.

4. Попираю сей проект, аби на будуче давати даром для членів У.Н.С., яко річний дарунок календар.

5. Що до сиротинця, то У.Н.С. повинен мати свій власний для своїх членів, т. є. для старців і сиріт.

6. По можности затягнути 20-літну асекурацію, для ново приступаючих членів, а переважно для молодих, то по моїй думці У.Н.С. в короткім часі богато зросте в членах і маєтку.

Стефан Чорний.
член від. 292.

ПРОСВІТНА СПРАВА НА КИЇВЩИНІ.

Народніми школами на Київщині охоплено на селах 30% дітей у шкільному віці від 8 до 14 років, у Київі — 46Щ. По округах Київщини в 2,2028 школах учиться 211,273 дітий, у Київі в 100 шкулах. — 29,318 дітей. поза школою лишається по округам 529,350 дітей, у Київі — 34,646.

Дитячих будинків по округах Київщини є 72. з загальною кількістю дітей 4059, два діточих містечка, з кількостю дітей 428, Київ має 69 діточих будинків, зкількістю дітей 11-25. Серед дітей, які перебувають в діточих будинках „переростки" дітей у вівці поверх 15 років є у Київі 600, по округах — 500. Безпритульних дітей налічується у Київі 700, по округах — 5,000.

Вищих шкіл у Києві (інститу-ту, технікумів) є 25 в них учиться 14,992 студ. Сітка професіональних шкіл складається з 25 агрономічних сил, 16 індустріяльно технічних шкіл, 38 шкіл фабрично заводських, 11 педагогічних курсів, 11 соціяльно економічних і кооперативних, 4 художньо музичних і 19 ріжних инших курсів — очевидно не тільки у Київі, але в цілій губернії. Ці професіональні школи охоплюють 27,232 учнів. Мережа трудових шкіл охоплює тепер 15% тих, хто кінчає трудові школи у місті й 30% тих, хто кінчає їх по округах.

Хат-Читалень є на Київщині 1,266, Сельбудів — 240. Неграмотних дорослих начислюється на Київщині 480,000, шкіл для неграмотних 2,072, які охоплюють 94,094 неграмотних.

По округах освітні установи майже цілком українізовано, а в місті більш ніж на 50 прц.!

ні виносить на 1925нсвтдкаои

Шкільний буджет по Київщині виносить на 1925 р. 5,996,664 карб., проти 3 528,687 карб в попередньому році.

АРЕШТУВАННЯ ЗА ШПІОНАЖУ.

Варшавська поліція перевела численні і арештування поміж тамошньою російською тамошньою аристократією і кол. високим царським чиновництвом, впавши буцім то на слід шпіонської акції мабуть в користь Німеччини. Арештовано м. и. Толля бар. Тізенгавзена, кн. Авалова, Олександра Гаєвського, Хлебнікова і ин. Мали найти чималу кореспонденцію, шифри фотографії військових обєктів і т. д.

У. Н. СОЮЗ — НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ В ЧЛЕНАХ ЙОГО?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".